

Yetkin Karakoç, N. (2022). *Çeviri ve Diploması*. İstanbul: Çeviribilim Ajans ve Yayıncılık, 163 s. ISBN: 978-605-365-84993-9-3

Kitap tanıtımı/Book review

Yaşar AĞGÜN

*Arş. Gör., İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü,
yasar.akgun@ieu.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-8728-2615

Çeviri uğraşı yazılı olarak kendi içerisinde değerlendirildiğinde halihazırda yeni bir alan olarak karşımıza çıkmaktayken, çeviribilimin önemli bir alt dalı olan sözlü çeviri ise yazılı çeviriye kıyasla daha da yeni ve güncel bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Nispeten yeni bir alan olmasından dolayı, sözlü çeviri alanında üretilen gerek teorik gerek pratik çalışmalar alanın kilometre taşları olarak oldukça değerli çalışmalar olmalarına rağmen, sözlü çeviri alanı halen kavramsallaştırılmayı ve pratik düzlemde açıklanmayı bekleyen sayısız sorunsallar ile doludur. Sözlü çeviri alanı bu kapsamda kendi gizemini korumaktayken, diploması alanında ifa edilen diploması çevirisi ise, gerek yazılı gerekse de sözlü olarak çeviribilimin halihazırda açıklanmayı bekleyen çok katmanlı karmaşık yapısına yeni bir katman eklemektedir. İçerdiği bilişsel ve duyuşsal süreçlerin karmaşıklığından ötürü çeviribilimin oldukça ilgi çekici bir alanı olan sözlü çevirinin, bir o kadar da gizemli olan diploması süreçleriyle beraber kullanılması daha öncesinde bu iki alanda yeteri kadar çalışma gerçekleştirilmemesinden ötürü, güncel çalışmalara olanak tanımaktadır. Söz konusu güncel çalışmalara en iyi örneklerden biri olarak, Nihal Yetkin Karakoç tarafından ilk olarak 2015 yılında kaleme alınan ve ilk baskısı 2016, ikinci baskısı ise 2022 yılında yayımlanan *Çeviri ve Diploması* kitabı gösterilebilir. Üst düzey diplomatik ve askeri görüşmeler/müzakerelerde uzun yıllar çalışma fırsatı bulan Nihal Yetkin Karakoç bu süreçte edindiği uygulamalı deneyimlerini, gerçekleştirmiş olduğu uzun yıllara dayanan literatür araştırmasıyla beraber kavramsal boyutta irdelemekte, diploması ve sözlü çeviriyi beraberinde ele almaktadır.

Beş ana başlıktan oluşan *Çeviri ve Diploması*, ilk olarak “Diploması” bölümü ile, diplomasının genel tanımını, siyaset ile olan ilişkisini, diplomatik süreçlerin vuku bulduğu

ortamları, bu alanda görevlerini ifa eden kişilerin genel niteliklerini ve diplomatik süreçlerde kaleme alınan/söylenen ifadelerin dilsel özelliklerini ele almaktadır. Her profesyonel meslek dalında olduğu gibi, diplomasinin ve diplomatların kullanmış oldukları dilin de kendilerine has nitelikler taşıdığı bilinmektedir. Diplomatlar ve siyasi kişilikler en nihayetinde fikirlerini alıcıyı harekete geçirme saikiyle belirten dil uzmanlarıdır. Bu kapsamda diplomaside diplomatların kullanmış oldukları dil, hayatın herhangi bir alanında kullanılan dile kıyasla oldukça incelik gösteren hassas bir dil olarak karşımıza çıkmaktadır. “Diplomasi” ana başlığında dilin bu inceliğine değinen Karakoç, aynı inceliğin dilin çevirisi sırasında arz ettiği önemin vurgulanacağı sonraki bölümler için açklayıcı bir girizgâh sunmaktadır.

“Diplomatik Metinler, Çeviri İlkeleri ve Stratejileri” başlıklı ikinci bölümde ise, çeşitli alt başlıklar ile diplomasi alanında gerek sözlü gerek yazılı en yaygın metin türlerine değinmekte, bu metinlerin beraberinde getirebileceği sorunlara çözüm olabilecek stratejileri, gerekçeleri yani ilkeleri ile beraber okuyucuya sunmaktadır. Doğum tebrik yazışmalarından düğün davetiyelerine; atanmaya müteakip tebrik dileklerinden taziye mesajlarına kadar diplomatik süreçlerin olmazsa olmazı olan kapsamlı mektup yazışmalarını hem İngilizce hem de Türkçe halleriyle en yaygın kullanılan taslakları ile irdelemekte ve bu örneklem üzerinden mühim noktaları okuyucuda yer edecek şekilde tartışmaktadır. Kitabın girizgâh niteliği taşıyan “Diplomasi” bölümünde belirtildiği üzere diplomasi, hayatın diğer alanlarında kullanılan dilden farklı bir dil ile harmanlanmaktadır. Hassasiyet ve incelik ile karakterize edilen bu dilin getirdiği zorluklar bu bölümde çeşitli kavramsal bilgiler ve faydalı olabilecek stratejiler ile beraber verilmektedir. Sunulan stratejiler, okuyucuda yer edecek şekilde “Kültürel/İdeolojik Stratejiler”, “Diplomatik Stratejiler”, “Dilbilgisel Stratejiler” ve “Çeviribilimsel Stratejiler” olarak alt başlıklara ayrılmış ve kendi içerisinde detaylandırılmıştır.

Üçüncü bölüm ise “Diplomasi Çevirmenliği ve Çevirmenler” isimli bölümdür ve bölüm içeriği genel olarak çevirmenlik tarihini diplomatik kapsamında ele alarak tarihsel olarak farklı kültürlerde diplomasi çevirmenlerine atfedilen rollere ve farklı sosyal statülere ışık tutmaktadır. Karakoç kitabın bu bölümünde yalnızca eskiye dönük tarihsel bir düzlem benimsememekte, aynı zamanda geçmişten günümüze uzanan diplomasi çevirmenliğinin güncel tutumundan da söz etmektedir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde diplomasi alanında faaliyet gösteren çevirmenlere tanınan ayrıcalıklardan günümüz dünyasında diplomasi çevirisinin Japon kültüründeki yansımalarına kadar çok kapsamlı bir bakış açısı benimseyen Karakoç, sözlü çevirmenin diplomasi alanındaki rollerini de geniş bir kuramsal düzlemde farklı kuramcıların görüşleriyle beraber destekleyerek tartışmaktadır. Kitapta da halihazırda belirtildiği gibi “güç ilişkileri” hayatın her alanında kendini göstermektedir. Hiyerarşi ve protokolün en görünür olduğu alanlardan biri olan diplomaside de “güç ilişkileri” kavramı belirgin bir nitelik olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu bölümün sonlarına doğru güç ilişkisi kavramının dildeki yansımalarına değinen Karakoç, protokolün ve güç ilişkisinin geleneksel olarak kültürümüzde yer etmiş kavramlar olduğunu ele alarak bu kavramların dildeki etkilerini çeviri kapsamında incelemektedir. Bu nedenle, güç ilişkilerinin belirgin olduğu diplomasi alanında sözlü çeviri mesleğini ifa eden çevirmenin ise farklı alanlarda çalışan

çevirmenlerden daha farklı beklentileri karşılamak durumunda olduğunu belirtmek gerekir. Bu beklentileri uygulamalı olarak mesleki hayatında edinmiş olduğu tecrübelerle destekleyen Karakoç, okuyucuya beklentilerin nasıl karşılanabileceği konusunda da çeşitli yöntem ve stratejileri ışık tutarak sunmaktadır.

“Diplomatik Çeviri ve Ortamları” başlıklı dördüncü bölüm ise diplomatik çevirinin ifa edildiği başlıca ortamları irdelemektedir. Sıklıkla birbirinin yerine kullanılan lakin kavramsal ve uygulamalı düzlemde farklılık gösteren toplum çevirmenliği ve diplomatik çevirinin birbirleriyle olan farkları akılda kalıcı örneklerle tartışılmaktadır. Söz konusu farklılıklar belirtildikten sonra ise Karakoç, diplomaside sözlü çevirinin sağlıklı bir şekilde ifa edilmesini akamete uğratabilecek sorunları “Yapısal tetikleyiciler”, “Konuşmacılarla ilgili tetikleyiciler”, “Sözlü çevirmenle ilgili tetikleyiciler” ve “Katılımcıların birbiriyle olan etkileşimiyle ilgili tetikleyiciler” alt başlıklarıyla beraber çeşitli örneklerle incelemektedir.

Son bölüm olan beşinci bölüm “Türkiye’de Diploması Çevirmenliği ve Basın ve Eğitimde Diploması Metinleri Çevirisi” ise genel olarak diploması çevirisinin Türk basınındaki ve en nihayetinde basının etki alanında bulunan toplumdaki yeriyile alakalıdır. Basın-yayındaki yazılı haber ve kaynakların nihai görünümelerini alana kadar ideolojik süreçlerden geçtiği ve söz konusu yazılı kaynakların ideolojik teyamüllere sahip medya patronları tarafından yönlendirildiği bilinmektedir. Bu kapsamda basının toplumdaki genel görüş ve zihniyeti de etkileyen bir gücü haiz olduğunu belirtmek gerekir. Bu gücü vurgulayarak basının diploması çevirisi olgusunu toplumda şekillendiren birtakım özelliklerine de değinmektedir. Nitekim, sözlü çevirmenin başarılı olduğu durumlarda basın-yayında çok da yer bulmadığı lakin herhangi bir başarısızlığın söz konusu olduğu durumlarda basında ilk topa tutulan kişi olduğu bu bölümde detaylarıyla beraber okuyucuya sunulmaktadır. Kitabın sonlarına doğru ise diploması çevirisi alanının akademik düzeyde mevcut formasyonu üzerinde duran Karakoç, halihazırda çalıştığı müfredattan örnekler ile okuyucuya diploması çevirisi dersini alan bir mütercim-tercümanlık öğrencisinin izlediği yol haritasını genel hatlarıyla sunmaktadır.

Belirtildiği üzere diploması, içine kapalı bir olgu olmasından ötürü dilsel ve çeviribilim alanları bağlamında sıklıkla tartışılan ve araştırılan bir alan değildir. Diploması alanının bilinmezliği bir yana, sözlü çevirinin çeviribilim alanının en güncel ve henüz gelişmekte olan doğasını ele aldığımızda, diploması çevirisi gibi her anlamda muğlak ve içe dönük bir alanda eser/çalışma üretmek önem arz etmektedir. *Çeviri ve Diploması* başlıklı eser bu kapsamda alana dönük çalışmalarda kaynak kitap mahiyetinde başvurulabilecek bir çalışmadır. Yalnızca alanda çalışan akademisyen ve öğrenciler için değil aynı zamanda bu alana merak duyan okuyucular için de verimli bir kitap olmuştur. Her ne kadar, uzun yıllar boyunca diploması alanında çeviriler yapan yazarın bu eserinde, tecrübe etmiş olduğu gerçek durumlara daha çok değinmesi beklense de diploması çevirisinin yukarıda belirtilen dışa kapalı ve üst düzey güvenli ortamından ötürü, bu tecrübelerin okura aktarılamaması doğal karşılanmaktadır.

Kaynakça

Yetkin Karakoç, N. (2022). *Çeviri ve Diploması*. Çeviribilim Ajans ve Yayıncılık.